

ZADRUGAR

Glasilo „Nabavljalne zadruga uslužbencev drž. železnic v Sloveniji“ v Ljubljani VII

Izhaja vsakega prvega v mesecu. = Naročnina letno za nečlane Din 18.—. = Posamezna številka stane Din 1'50. = Dopisi in reklamacije naj se pošiljajo na upravni odbor N. Z. U. D. Ž. Ljubljana VII

Zakaj ne zadruga?

Dosti ne delajo škode zadruga svojim konkurenčnim podjetjem, konsumne zadruga trgovcem, produktivne zadruga pa sorodnim kapitalističnim tovarnam.

Večina zadrug je le nekak regulator tržnih cen.

Ponekod jih poštenei trgovci niti ne smatrajo za resne konkurente, nasprotno, pozdravljajo moralno stran združnega gibanja. (Jugosl. Lloyd, juli 1923).

Kjer pa se pojavijo nasprotniki svobodnih organizacij konsumentov ali producentov, se opazi lahko, da velja tu boj proti materijelni in moralni strani takih organizacij.

Materijelno se jih slabi, da se ubija še moralna zavest organiziranih, izkoriščanih, moralno se jih duši, da jih mine veselje in sposobnost do lastne organizacije, do materijelne osamosvojitve.

Ta boj je premišljen, taktično preračunan.

Uspehe vidimo: Široki sloji konsumentov ali producentov so vedno bolj izkoriščani, brez moči in brez vpliva. Mali peščici nevidnih in nepoznanih akcionarjev pa leti denar vedno bolj na kup.

V boju med lojalno organizacijo konsumentov ali producentov — in med delniško družbo posredovalcev, zmaga danes vedno slednja.

Ubija se predvsem to, kar tvori bistvo zadruga: svoboda, samozavest, samopomoč, samouprava.

Kadar je ta ideja ubita, nosilci te ideje izigrani, osmešeni, potem je ostalo delo lahko.

Tako lezemo v to močvirje vedno bolj globoko.

Pa si malo oglejmo ta boj:

V zadnji številki smo že pisali o ugodnosti, ki si jo je znal zbiti »Svez šečernih fabrika«, Zveza sladkornih tovarn.

Da se pridobi kmete za gojitev sladkorne repe so jim obljubljevali visoke cene za repo, lani n. pr. 60 para za kg.

Da se pri takih cenah zaščiti sladkorne tovarne proti inozemski konkurenci, so jim dovolili zaščitno carino (sedaj Din 3.60 na sipo in 4.80 za kocke).

Vendar, tovarne so zbile ceno od 60 para na 48 para za kg repe — in še manj.

Mesto potrebnih 7000 vagonov se je lani produciral ca. 12.000 vagonov sladkorja.

Zato je bila zaščitna carina podaljšana, češ, pri eksportu imajo tovarne izgubo, naj se zato krijejo in okoristijo doma.

Lastniki naših, čeških in madžarskih tovarn pa so eni in isti ljudje. Kdo bo delal sam sebi konkurenco?

Radi lepšega so izvozili ca 1000 vagonov sladkorja, — neporabljenega pa ostane v skladiščih za drugo leto še ca 4500 vagonov.

Dosedaj smo bili samo konsumenti na vrsti, da smo morali plačevati ca 4.— Din od kg sladkorja izrednega profita za delničarje.

Letos pa bodo občutili to organizacijo, to igro krivonosih delničarjev tudi producenti sladkorne pese.

Tudi producenti sladkorne repe imajo svoje organizacije, zadruga. Ali nikakor niso mogli uspeti, da bi se določila ali priznala kaka cena za repo že danes.

Računa se, da bo letos toliko repe, da se bo lahko pridelalo ca 8000 vagonov sladkorja, tedaj spet nadprodukcija.

Danes bodo tovarne diktirale ceno sladkorni repi.

Ker imajo staro zalogo 4500 vagonov, sploh ne bodo v začetku kupovale, in potem konečno iz prijaznosti odkupili pridelano peso za bagatelno ceno.

Koncem leta 1925 bodo imeli za eksport pripravljenega sladkorja ca 7000 vagonov, — ki ga najbrž zopet ne bodo eksportirali, ampak za leto 1926 bodo imeli v rokah poceni zalogo — in diktirali za par let ceno repi.

Na zadrugo producentov sladkorne repe se danes sploh več ne ozirajo, ampak jih ignorirajo.

Te zadruga so izigrane, brez moči, in kar nas mora kot državljanje najbolj boleti, je to, da je 957 delnic teh tovarn v rokah inozemcev.

Mesto da se z eksportom sladkorja popravlja naša plačilna bilanca in naša valuta, se je izmzgalo letos konsumentom

ca 240 milijonov dinarjev, prihodnje leto jih bo ca 300 milijonov dinarjev — in 95 odstotkov tega denarja, te gotovine, roma v inozemstvo. To le ubija našo valuto, ne pa da jo zboljšava. Revni Italijani hodijo v Ameriko, da pošiljajo dolarje domov — in izboljšujejo tako liro in italijansko plačilno bilanco.

Pri nas pa se izmzgava ravno ljudstvo, da se pošilja dinarje v blagajne nemških in madžarskih bogatašev.

Tako je s sladkorjem.

Kaj se dela s premogom? Danes se trboveljska družba že več ne zmeni za morebitne nagrade. Težki milijoni so romali na Dunaj. Konsumenti niso tako poučeni, niti tako organizirani, da bi se mogli ogniti temu pljačkanju.

Še en primer:

Gotovo je, da bi morala država z vsemi mogočimi sredstvi in olajšavami pospešiti razvoj našega kmetijstva. Učiti ljudi, da gnojijo umetno, kolike koristi je to itd., organizirati dobavo cenejših in dobrih gnojil. In če že to ne, vsaj ovirati ne bi smeli tega dela.

Kaj so doživele organizacije kmetovalcev?

V kolikor so naši ljudje premalo agilni ter izkušeni, so izseljenci, Dalmatinci iz Amerike propagirali in finansirali zboljševanje našega kmetijstva.

(Isti ljudje, ki so milijone dali za »Narodno obrano«, za Srbski rdeči križ itd.)

Pošiljali so iz Amerike k nam na lastnih ladjah čilski soliter, in to iz krajev, kjer so takisto organizirali našim ljudem eksistenco.

Z novo carinsko tarifo pa je uvedena carina na čilski soliter 12 zlatih Din za 100 kg (Din 1.44 za kg solitra). —

S tem je onemogočen uvoz ameriškega solitra in kakor sladkorni kartel, tako izrabijo to zaščitno carino do skrajnosti tudi lastniki naših tovarn umetnega gnojila.

Tu pride v veliki meri v poštev delniška družba, ki ima svoje tovarne.

To slabo lastnost, da kritizirajo, da pručavajo taktiko takih nevidnih družb, to lastnost imajo zadruga.

Zadrogam ni zadosti, da mehanično in sproti zaščitijo svoje člane proti izkoriščanju.

Način in taktiko izkoriščanja se predoči in pojasni pristašem, da se jih ne samo na papirju ampak tudi v resnici zjedini v celoto.

Samostojna, politično neodvisna gospodarska organizacija ne ugaja izkoriščevalcem.

Moralni uspehi vseh vrst zadružništva, ki uči ljudstvo samopomoči, svobode, samouprave v vsakem položaju — ta ni marsikomu po volji.

Tako so nepriljubljene pred kapitalisti zadruga, strokovne organizacije, sploh vsa svobodna združevanja, ki imajo svoja lastna mnenja in strmljenja.

Ljudje, ki propagirajo idejo samopomoči postanejo — dolgočasni, njih časopisje »proč vržen denar«.

Ali tak dogodek, kot je sedanja carinska tarifa s ščitenjem interesov sladkornega, pivovarniškega in drugih kartelov, inozemskih krivonosih delničarjev proti širokim in revnim slojem državljanov SHS, — tak dogodek posveti malo v ono zakulisno igro in zdrami zopet marsikoga, ki dremlje spanje pravičnega.

Stvorimo si lastne gospodarske organizacije, kjer je to le mogoče.

In naše gospodarske organizacije naj ne bodo samo mrtev aparat, servilna družba z o. z. brez duše — temveč živ organizem, ki se bo izpopolnil do one višine, da bo lahko kedaj uspešno nastopil — in praktično onemogočil taka izkoriščanja, kot smo jih le nekaj navedli. Brez nasilja, potem naravne evolucije!

Še za en dinar nižje!

Vzgoja zadružne zavesti je ena naših prvih nalog, ako hočemo in želimo spraviti zadružni pokret na ono stopnjo, ki bo odgovarjal kulturnim, socijalnim in ekonomskim interesom celokupnosti.

S prvo številko našega lista smo pričeli razlagati idejni socijalni in kulturni pomen združništva za oni stan, ki se s kačo v žepu ne more braniti uspešno proti uspešni ekspanzivnosti političnih ljudi, ki črpajo iz ljudske nevednosti svoj osebni dobiček.

S prvo številko smo že začeli dokazovati, da zadružništvo ni zgolj (štacuna) prodajalna, ki dela samo z izgubo, da koristi drugim, marveč naglašamo v enomer od postanka, da je zadružništvo institucija samopomoči, samovzgoje, samouprave, in-

stitucija vzajemnosti bratstva in svobode in da je na teh temeljnih principih organizirana prodajalna samo sredstvo za uspešnost boja proti kapitalističnemu izkoriščanju in eksploataciji neukih ljudi.

Žalibog, da se teh temeljnih načel ni oprijelo niti 10 odstotkov zadružnikov in da ostalih 90 odstotkov vidi v zadrugi samo prodajalno, ki ne sme delati dobička, ki mora ves dobiček sproti razdeliti, da tako zadovolji one, ki mislijo, da je zadruga samo zato ustanovljena, da poceni prodaja, brez ozira na to, kako kupuje.

Zato nas je razočaral klic »še za en dinar nižje« greste lahko pri moki, potem bodo ljudje zadovoljni.

Takim in enakim zadrugarjem bodi povedano, da je tudi zadruga trgovina, ki se mora ravnati po trgovskih principih, da krije svoje zakonite obveznosti napram političnim oblastim in napram članstvu.

Kdor je pravi zadrugar, takih besed ne bo izustil tja v en dan, posebno še, ako bi moral biti zagovornik zadružnih interesov, vzgajatelj trgovske morale (ki tvori bistvo poštenosti) in velik sovražnik eksploatacije najnižjih instinktov človeka in njegovega prirojenega egoizma.

Vsi za enega eden za vse.

V znamenju tega gesla je nemogoče najti človeka, ki bi rekel znižajte, prodajte, dajte zastoj itd.

Kdo pa so tisti, ki naj to store?

Morda je to upravni odbor zadruga?

Kdo so lastniki zadruga? Mi zadružniki, ki tvorimo jedro samopomoči, samouprave, samovzgoje, ter smo iz svojih vrst izvolili ljudi, ki imajo nalogo voditi zadruga po svetih načelih zadružnega principa, ki imajo nalogo upravljati od vseh zadružnikov zbrano premoženje, ne v svojo, ampak v korist vseh zadružnikov, od katerega ne sme ni eden imeti večjih koristi od drugega, ker smo si enaki, ker nas dela močne le bratska vzajemnost in edinost, ker smo ena družina z enakimi pravicami, z enakimi dolžnostmi.

Zato tisti, ki vpije, dajte, znižajte, razdelite, ne poznajo najprimitivnejših pojmov zadružništva, delajo za svojo lastno sebičnost in pozabljajo pri tem na želje in potrebe svojega brata zadružnika.

Tem so te vrstice namenjene, z željo, da sprevidijo, da brez edinosti in zadružne zavesti ne gre, in da je tudi v družini kateri je podobna naša zadruga, potreben moralen čut do skupnosti, kateri mora osebni egoizem napraviti brezpogojen prostor.

Zadružništvo po svetu.

Pri opazovanju te velikanske zgradbe, me je nehote zalilo oko s solzami, ko sem ugotovil, da so zgradili vse to, državni nameščenci sami z garancijo države.

V Češki imajo moderen stanovanjski zakon, ki je edini omogočil, da so poštni uslužbenci pokazali svoj podjetni duh.

In pri nas?

Drugod podpira država sama podjetnost svojih uslužbencev, pri nas jo pa s poslovnimi davki ubija.

V Češki grade uslužbeni palače s pomočjo države, pri nas pa ni kredita niti za eno, niti za drugo.

Vzlic temu pa tudi mi ne smemo kloniti duhom.

Čeravno razmere niso rožnate, kakor bi lahko bile, moramo stati na stališču, da če se je kaj takega posrečilo češkim državnim uslužbencem, se mora enkrat posrečiti tudi nam.

Delati moramo v zadružnem pravcu brz oddiha, pa nekoč le pride čas, da bo tudi pri nas država podpirala zadružništvo in podjetnost svojih uslužbencev, kakor to delajo v Čkoslovaški republiki.

Le v delu je naša bodočnost.

Eno je gotovo, da je vsak zadružni pokret tem bolj pozitiven in žanje uspehe, ako ima vso potrebno pomoč od države.

In Češkoslovaška Republika ima velikih zaslug za razvoj zadružništva v svoji državi, ker nudi zadrugam ne samo moralno ampak tudi finančno pomoč v obliki cene kredita.

(Dalje prihodnjič.)

Zadružni vestnik.

Morske ribe sveže ima zadruga v zalogi vsako sredo. Uvažajo se v lastnih zato prirejenih zabojih v ledu iz Sušaka, potom direktnega nakupa.

Zanašati na sredo se ni, ker je dobava rib odvisna od vremena, ki je za lov ugoden.

Cene ribam niso stalne, ter jih ni mogoče določiti v naprej. Diktira jih ribarska zadruga na Sušaku.

Da zamoremo ustreči poleti vsem članom, je neobhodno potrebno, da jih naročajo v naprej z garancijo, da ako jih ne vzamejo in pridejo iskati, vseeno plačajo. Samo na take naročnike se je mogoče ozirati.

Do 12. ure se prodajajo ribe samo članom, po 12. uri ostale ribe se prodajajo vsem železničarjem sploh.

Prodaja se pa izključno in zajamčeno sveže blago.

Dobava drv: Zadruga zbira naročila za drva. Bukova in mehka. Danes se go-

tovo spleča preje kuriti drva kot premog. Povprečno zaležeta 2 kubična metra bukovih drv za eno tono premoga.

Zadrugo stanejo drva 86.— Din kubični meter .Stroški razkladanja 3 odstotke ev. celo 2 odstotka, poslovni davek 1 odstotek, ev. dividende 4 odstotke — skupaj 10 odstotkov pribitka.

Prodajamo drva po 95.— Din kubični meter. Drva so 7 do 8 mesecev stara, malo grč in polen vmes.

Ako bi kdo vedel za razmeroma cenejša drva — naj to sporoči takoj odboru.

Mehka drva stanejo butara (po ca 18 kg) Din 4.40.

Zbiramo naročila vedno. Delimo pa drva samo v onem času, ko ni drugega dela in prometa, to je od 12. do 22. v mes.

Rozine so se zelo podražile radi povišane uvozne carine.

Kruh:

Ker popravlja naš dosedanji pek peč, (preureja jo v parno peč) — in nismo mogli dobiti za naše razmere peka, ki bi nam dobavljal tako dober kruh in pod tako ugodnimi pogoji kot sedanji, smo za en čas prenehali z dobavo kruha.

Čim bo peč gotova, preizkušena in se bo pek nanjo navadil, začnemo zopet s prodajo in razpošiljanjem.

To se zgodi v 2 do 3 tednih. Dosedaj smo pekli kruh iz zmesi 25 odstotkov ržene moke in 75 odstotkov krušne moke. 5.

Ako bi bilo več naročnikov za druge vrste kruh, n. pr. beli kruh, naj se prijavi. Če jih bo zadostno število, se jim lahko ugodi. Zadruga priporoča dosedanjo vrsto črn kruh.

Cena moki. Bilo je ta mesec več pritožb radi cen pri moki. Znižali smo cene, kakor so popuščali ljubljanski trgovci od 6.70 na 6.50, potem 6.30 in 17 naprej na 6 Din za kg.

To je edino pravilno stališče, da se gre s tržno ceno navzdol, pa tudi navzgor.

Poslovni davek.

To vprašanje še danes ni rešeno. Davčne oblasti pridno izterjavajo in žugajo z eksekucijo.

Naša zadruga je dosedaj vedno kalkulirala s tem davkom in ima odpadajočo svoto tudi rezervirano.

V slučaju tožbe mariborske nabavljalne zadruga je razsodil državni Svet v Beogradu, da ji ni treba plačati poslovne davka.

Nastopile bodo sedaj vse nabavljalne zadruga tožbeno pot pri Upravnem sodišču v Celju, da se enkrat otresemo davkarij in dosežemo pravilno interpretacijo Uredbe po fin. ministrstvu.

Morda bo do konca leta 1925 zadeva že rešena.

Cenik živil.

Mlevski izdelki.

Moka pecivna o gg	kg	6.—
Moka mehka	"	5 80
Moka krušna	"	4 80
Moka ajdova	"	6 50
Moka ržena	"	—
Moka koruzna	"	3.—
Moka krmilna	"	2 50
Zdrob pšenični	"	7 50
Zdrob koruzni	"	4.—
Otrobi pšenični	"	2.—
Otrobi koruzni	"	1 25

Testenine.

Makaroni pekatete	kg	15.—
Makaroni domači	"	10.—
Polži pekatete	"	15.—
Polži domači	"	—
Rezanci domači	"	10.—
Špageti domači	"	10.—
Fidelini domači	"	10.—

Zrnje.

Riž I. vrste	kg	9.—
Riž II. vrste	"	7.—
Koruza v zrnju	"	2 30
Kaša prosena	"	6.—
Ješprenj domači	"	6.—
Ješprenček za juho	"	10.—
Fižol koks	"	4.—
Fižol nizki	"	3.—
Leča	"	8.—
Grah	"	—

Sladkor.

Sladkor v kockah	kg	16.—
Sladkor sipa	"	13 50
Sladkorčki (bomboni)	"	25.—

Kava

Kava surova I. vrste	kg	54.—
Kava surova II. vrste	"	46.—
Kava žgana	"	58.—

Kavne primesi.

Kava Kneipp	kg	15 50
Kava žitna	"	8 50
Kava vidrova	"	14.—
Kava družinska	"	—
Kava kolinska	"	23.—
Kava figova	"	26.—
Kava	"	—
Cikorija Franck	"	23 50

Drugi predmeti.

Mast domača	kg	28.—
Mast amerikska	"	—
Sol debela	"	4.—

Sol drobna	kg	4 50
Čaj v dozah	doza	25.—
Čaj v zavitkih	zavit.	15.—
Čaj v zavitkih	"	7 50, 3
Kakao na kg	kg	32.—
Kakao v zavitkih	zavit.	10, 15, 16
Paradižniki à ½ kg	doza	13.—
Paradižniki à ¼	"	7.—
Marmelada	kg	22.—
Čokolada à ¼	tabl.	13.—
Čokolada à ⅛	"	5.—
Čokolada à 1/16	"	2 50
Čokolada z lešniki	"	3 50
Čokolada	"	4.—
Rožičeva moka	kg	8.—
Marmelada v dozah	doza	23.—

Delikatese.

Slanina prekajena hamburška	kg	28.—
Slanina prekajena	"	25.—
Slanina papricirana	"	30.—
Salame ogerske	"	110.—
Salame krakovske	"	50.—
Salame navadne	komad	25.—
Kranjske klobase	kg	5.—
Prekajeno meso I.	"	32.—
Reberce	"	25.—
Kračje	"	—
Svinjski parklji, glava	"	10.—
Sardine velike	škatle	9.—
Sardine male	"	7.—
Med cvetlični	kg	25.—
Sir na pol ementalški	"	40.—
Sir trapistovski	"	26.—
Maggi velike	stekl.	22.—
Maggi male	"	9.—
Maggi na drobno	dkg	1 50
Juhan velike	stekl.	12.—
Juhan male	"	6.—
Juhan na drobno	dkg	1.—
Ġorčica (ženf)	kozarec	9.—
Keksi v škatli à 1 kg	škatla	—
Keksi v zavitkih à 1 kg	zavitek	5.—
Slaniki	komad	1.—
Polenovka suha	kg	25.—

Sadje.

Češplje suhe bosanske	kg	16.—
Češplje suhe domače	"	10.—
Hruške suhe domače	"	—
Orehi celi	"	—
Rožiči	"	8.—
Fige	"	—
Mandelni dalmat.	"	58.—
Rozine fine	"	30.—
Limone	komad	1.—
Pomaranče	"	—
Limonadni prašek	zavit.	1.—

Tekočine.

Kis dvojno močan	liter	4.—
Olje namizno fino	"	22.—

